

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะสุขภาพ
และความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ
แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

นางสาวเกษก่อง สีหะวงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-145-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, HEALTH PERCEPTION,
KNOWLEDGE OF DRUG AND DRUG USE BEHAVIORS OF ELDERLY IN
RONGMUANG SUB-DISTRICT, PATHUMWAN,
BANGKOK METROPOLIS**

Miss Ketkong Srihavong

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science**

Nursing Administration Program

Graduate School

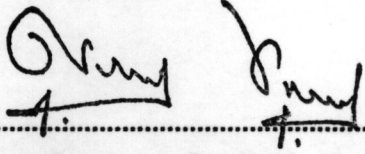
Chulalongkorn University

Academic Year 1996

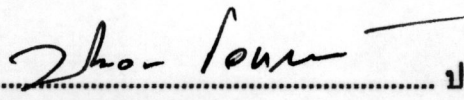
ISBN 974-636-145-7

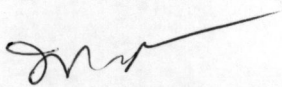
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะสุขภาพ และ
ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ
โดย นางสาวเกษก่อง สีหะวงษ์
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุฤษดิ์

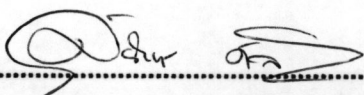
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

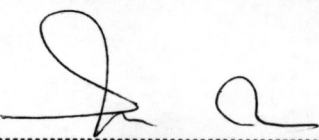

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุฤษดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สกลโกสม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เลขก่อง สีหะวงษ์ : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะสุขภาพและความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร (RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, HEALTH PERCEPTION, KNOWLEDGE OF DRUG AND DRUG USE BEHAVIORS OF ELDERLY IN RONGMUANG SUB-DISTRICT, PATHUMWAN, BANGKOK METROPOLIS) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. พวงทิพย์ รัชพิบาลสถิตย์, 143 หน้า.
ISBN 974-636-145-7.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะสุขภาพและความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้สูงอายุแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 143 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา และพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการใช้ยาโดยรวมของผู้สูงอายุแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีค่าเท่ากับ 2.58 อยู่ในระดับดี และค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้ยารายด้าน อันได้แก่ ด้านการแสวงหา ยา การเก็บรักษา ยา และการบริโภค ยา มีค่าเท่ากับ 2.56, 2.55 และ 2.59 ตามลำดับ อยู่ในระดับดีเช่นกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ รายได้ของครอบครัว ส่วนตัวแปรอายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การรับรู้ภาวะสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม -

C886358 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION PROGRAM

KEY WORD : DRUG USE BEHAVIORS/ HEALTH PERCEPTION/ KNOWLEDGE OF DRUGS/
ELDERLY

KETKONG SRIHAVONG: RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS,
HEALTH PERCEPTION, KNOWLEDGE OF DRUG AND DRUG USE BEHAVIORS OF
ELDERLY IN RONGMUANG SUB-DISTRICT, PATHUMWAN, BANGKOK
METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PUANGTIP CHAIPHIBALSARISDI,
Ph.D. 143 pp. ISBN 974-636-145-7.

The purposes of the study were to study drug use behaviors of the elderly in Rongmuang Sub-District, Pathumwan, Bangkok Metropolis and to search for the variables that correlated with drug use behaviors. These variables were personal factors, health perception and knowledge of drugs. The research subjects consisted of 143 elderly, selected by simple random sampling technique. The instrument used in data collection was an interview consisting of questions concerning personal factors, health perception, knowledge of drugs and drug use behaviors of the elderly.

The results of this study are as follows:

1. The arithmetic mean of drug use behavior of the elderly in Rongmuang Sub-District, Pathumwan, Bangkok Metropolis was at a good level ($\bar{X} = 2.58$). The arithmetic mean of the other three sub-drug use behaviors, i.e. drug seeking patterns, drug preservation and drug utilization, were 2.56, 2.55 and 2.59 respectively, which are also at good levels.
2. There was a significant relationship between family income and drug use behaviors of elderly at the .05 statistical level. However, there was no statistically significant relationship between other personal factors and drug use behaviors. The other personal factors were sex, age, marital status and educational status.
3. There was no statistically significant relationship between health perception and drugs use behaviors at the .05 level.
4. There was no statistically significant relationship between knowledge of drugs and drug use behaviors at the .05 level.

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์
การบริหารการพยาบาล
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงพิทพ์ ชัยพิบาลสถฐดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สลโกสม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพิม ศุภกันสนีย์ และอาจารย์ ดร. พิชญภรณ์ มูลศิลป์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ช่วยเหลือ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้ง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง สนับสนุนและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึก ทราบซึ่งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และเนื่องจากทุนวิจัยครั้งนี้บางส่วน ได้รับมาจาก ทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่กราบขอบพระคุณ คุณแม่และพี่สาว ที่ให้กำลังใจและให้การ ช่วยเหลือ สนับสนุนแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

เกษก่อง สีหะวงษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1	บทนำ	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
	1.3 แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย	5
	1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
	1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
	1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ.....	14
	2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเองตามทฤษฎีการพยาบาลของโอเร็ม	18
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยา.....	22
	2.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ.....	33
	2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	55
3	วิธีดำเนินการวิจัย	57
	3.1 ประชากร.....	57
	3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
	3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
	3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	64
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
5	
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
5.1 สรุปผลการวิจัย	97
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	101
5.3 ข้อเสนอแนะ	112
รายการอ้างอิง	114
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	122
ภาคผนวก ข. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	124
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	129
ภาคผนวก ง. ข้อมูลพื้นฐานแขวงรองเมือง	137
ประวัติผู้วิจัย	143

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว และการมีโรคประจำตัว.....	66
2 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุในเรื่องพฤติกรรมการใช้ยา ด้านการแสวงหา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	68
3 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุในเรื่องพฤติกรรมการใช้ยา ด้านการเก็บ รักษา ยา จำแนกตามระดับการศึกษา	70
4 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุในเรื่องพฤติกรรมการใช้ยา ด้านการบริโภคยา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	72
5 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในเรื่องพฤติกรรมการใช้ยา ด้านการ แสวงหา ยา จำแนกตามรายได้ของครอบครัว.....	74
6 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในเรื่องพฤติกรรมการใช้ยา ด้านการเก็บ รักษา ยา จำแนกตามรายได้ของครอบครัว.....	76
7 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในเรื่องพฤติกรรมการใช้ยา ด้านการบริโภคยา จำแนกตามรายได้ของครอบครัว.....	77
8 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนพฤติกรรมการใช้ยาของ ผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ.....	79
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพของ ผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ.....	81
10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาของ ผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ.....	84
11 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ	86
12 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ภาวะสุขภาพด้านร่างกาย ของผู้สูงอายุ	87
13. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ภาวะสุขภาพด้านจิตใจ ของผู้สูงอายุ	88
14. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ภาวะสุขภาพด้านสังคม ของผู้สูงอายุ.....	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา ของผู้สูงอายุ.....	90
16 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ.....	91
17 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการแสวงหา ยาของผู้สูงอายุ.....	92
18. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการเก็บรักษา ยาของผู้สูงอายุ.....	93
19. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภค ยาของผู้สูงอายุ.....	94
20. ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยากับ พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุ	95

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนที่	
1 แสดงวงจรของความยากจน.....	47
2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	56
3 แสดงอาณาเขตแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร	140
4 แสดงแผนผังแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน ตามการแบ่งส่วน (Zone) เพื่อการ สำรวจและเก็บข้อมูล	141
5 แสดงอาณาเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร	142